

**CONCILIO||RVM QVATVOR GENE=||ralium. Niceni.
Constantinopolitani. Ephesini. et Calce=||donensis. Que
diuus Gregorius magnus tanq[uam]|| quatuor Euangelia
colit ac veneratur.||**

Merlin, Jacques

Coloniae, 1530

VD16 M 4842

Conciliu[m] Carthagi. quartu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72934)

Incipiunt capitula concilij curati Carthaginensis.

Qualiter debeant epi ordinari.	Cap. 1.	tionis passi sunt.	43
Qualiter consecrentur episcopi.	2	De tonsura clericorum.	44
Qualiter presbyteri ordinentur.	3	De habitu clericorum.	45
Quemadmodum diacones constituantur.	4	De continentia clericorum.	46
Quemadmodum subdiaconi ordinentur.	5	De incestu clericorum.	47
Quemadmodum acoliti ordinentur.	6	De clericis qui extra necessitatem ad nundinas vadunt.	48
Qualiter exorcistæ constituantur.	7	De vigilijs clericorum.	49
Qualiter lectores fiant.	8	De clericis ab officio continentibus.	50
Qualiter hostiarj ordinentur.	9	De clericis vt artificio victum quærant.	51
Qualiter psalmistæ.	10	De clericis qualiter sibi victum & vestitum quærant.	52
Qualiter virgines sanctimoniales.	11	Vt legant clerici qui orare non possunt.	53
Qualiter viduæ vel sanctimoniales ad baptisterium ordinentur.	12	De clericis inuidis.	54
Qualiter sponsi & sponsæ benedicantur.	13	De clericis accusatoribus.	55
De cellula sacerdotis.	14	De clericis maledicis.	56
De victu & habitu sacerdotis.	15	De clericis adulatoribus & pditoribus.	57
Vt episcopus libros gentiliū non legat.	16	De clericis frequenter litigantibus.	58
Vt episcopus indigentium curam per presbyteros & diacones agat.	17	De clericis concordantibus.	59
Vt episcopus per testamentum tuitionem non suscipiat.	18	De clericis turpiloquis, siue vagis.	60
Vt epi pro rebus secularibus nō litigent.	19	De clericis per creaturas iurantibus.	61
Vt episcopus tantum diuinis vacet.	20	De clericis inter epulas cantantibus.	62
Vt episcopus egrotans pro se legatū ad synodum mittat.	21	De clericis sanis ieiunia polluentibus.	63
Vt episcopus sine testimonio clericorū & plebis clericos non instituat.	22	De his q studiosè dñico die ieiunant.	64
Vt eps causas clericis presentibus audiat.	23	De pascha suo tempore celebrando.	65
Vt qñ epūs verbū facit, nullus discedat.	24	Vt clericus ab episcopo iniuste damnatus recurrat ad synodum.	66
De discordantibus episcopis.	25	De seditionarijs, aut vsurarijs, ne clerici fiant.	67
Vt eps dissidetes cōcordare cōpellat.	26	Vt ex pœnitentibus ordinatus clericus deponatur.	68
De episcopo vel clerico in alio loco non transferendo.	27	Vt episcopus viduæ, vel repudiatæ maritū ad clerum promouens, deponatur.	69
De dānatiōe epōz à synodo tractanda.	28	Vt clericus hæreticorum conuiuia vel confortia fugiat.	70
De episcopo qui alicui crimen obiecerit.	26	Quod hæreticorum cœtus, nō ecclesia, sed conciliabulum sit.	71
Quod irrita sit snia epōz in absentem.	30	Quod cum hæreticis nec orandum sit, nec psallendum.	72
Qualiter res ecclesiæ ab epō habeant.	31	Vt cum excommunicatis communicans, vel orans, excommunicetur.	73
De irritis distractionibus episcoporum.	32	De pœnitentium lege.	74
De episcopis vel presbyteris vt à cuiuscūq; ecclesia in ordine suo recipiantur.	33	De negligentioribus pœnitentibus.	75
De primatu confessus presbyterorum cum episcopo.	34	De poscentibus pœnitentiam si postea obmutescant.	76
De confessu presbyterorum in ecclesia cū episcopo.	35	De pœnitentibus, vt in morte viaticū accipiant.	77
Vt presbyteri parrochiani aut p se aut p alios q sacrū tractāt chrisma ab epō petāt.	36	De pœnitentibus, si post viaticum superuiuant.	78
De obedientia diaconoz erga pbr̄os.	37	De pœnitentibus, si casu aliquo moriantur.	79
Vt diaconus eucharistiam iussu presbyteri ministret.	38	De manus impositione sup pœnitentes.	80
Vt diaconus iubēte presbytero sedeat.	39	Vt pœnitentes mortuos efferant & sepeliant.	81
Vt diaconus coram presbyteris interrogatus respondeat.	40	Vt pœnitentes semper genua flectant.	82
Vt diaconus tempore tantum officij albam induat.	41	De senibus honorandis.	83
De clericis qui pro fide tentati sunt.	42		
De his qui pro fide ab infidelibus persecu-			

Concilium quartum Carthaginense.

¶ Ut fideles pro audienda ratione in ecclesia usq; ad missam stent.	84.	¶ De his qui oblationes defunctorum suis fraudant.	94.
¶ Ut qui baptizandi sunt nomen dent, & à vino, & à carne abstineant.	85.	¶ De accusatore & accusato.	95.
¶ Ut nuper baptizati castæ, & continenter uiuant	86.	¶ De eo qui religiosis sceminis præficitor uiuant	96.
¶ De catholicis qui causam apud infideles ponunt.	87.	¶ Ut mulieres publicæ docere non præsumant.	97.
¶ De his qui ecclesia prætermissa ad spectacula pergunt.	88.	¶ Ut mulieres baptizare non præsumant.	98.
¶ De his qui augurijs, vel incantationibus, vel iudaicis superstitionibus seruiunt.	89.	¶ De uiduis, adolescentibus, & infirmis.	99.
¶ De inerguminis	90.	¶ Ne clerici uiduorum familiaritate associetur.	100.
¶ Item de inerguminis.	91.	¶ De uiduis, quæ ecclesiæ stipendijs sustentantur.	101.
¶ De victu in erguminorum.	92.	¶ De uiduis, quæ professæ continentiam præuaricatæ sunt.	102.
¶ Ut oblatiões discordantiū non recipiant.	93.		103.
¶ Ut oppressorum pauperum oblationes non suscipiantur.	94.		104.

Incipit concilium quartum Carthaginense habitum ab episcopis CC. XIII. Era. CCCC. XXX. VI.

Vgusto Honorio. IIII. & Euticiano consulibus. VI. Idus Nouembris, cum Aurelius episcopus in concilio uniuersali Carthaginæ in secretario cum omnibus confacerdotibus suis confedisset, placuit cum eo cunctis qui fuerunt in eadem sancta synodo constituere hæc quæ ad ordines ecclesiasticos canonicis sunt necessaria disciplinis, ibi in principio constitutum est qualis ordinari debeat episcopus.

A
B

1. ¶ Cum episcopus ordinandus est, antea examinetur, si natura sit prudens, si docibilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si semper sui negocij cauens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus, & ante omnia, si fidei documenta uerbis duplicibus asserat id est patrem & filium & spiritum sanctum unum deum esse confirmans, totamq; trinitatis deitatem coessentialem, & consubstantialem, & coeternalem, & coomnipotentem prædicans, si singulas quasq; in trinitate personas plenum deum, & totas tres personas unum deum, si incarnationem diuinam non in patre neq; in spiritu sancto factam sed in filio tantum credat, ut qui erat in diuinitate dei patris filius ipse fieret in homine hominis matris filius deus uerus ex patre, homo uerus ex matre, carnem ex matris uisceribus habens, & animam humanam rationalem simul in eo utriusq; naturæ, id est deus & homo, una persona, unus filius, unus Christus, unus dominus, creator omnium quæ sunt & auctor, dominus & rector cum patre & spiritu sancto omnium creaturarum, qui passus sit uera carnis passionem, mortuus uera corporis sui morte, resurrexit uera carnis suæ receptione, & uera animæ resurrectione in qua ueniet iudicare uiuos & mortuos. Querendum etiam ab eo si noui & ueteris testamenti, id est legis & prophetarum, & apostolorum unum eundemq; credat auctorem & dominum, si diabolus non per conditionem, sed per arbitrium factus sit malus, querendum etiam ab eo, si credat huius quam gestamus, & non alterius carnis resurrectionem, si credat iudicium futurum, & recepturos singulos pro his quæ in carne gesserunt, uel penas uel premia, si nuptias non prohibeat, si secunda matrimonia non damnet, si carniū perceptionem non culpet, si penitentibus reconciliatis communicet, si in baptismo omnia peccata, id est tam illud originale contractum quàm illa quæ uoluntariæ admissa sunt dimittantur, si extra ecclesiam catholicam nullus saluetur. Cum in his omnibus examinatus fuerit inuentus plene instructus, tunc cum consensu clericorum & laicorum, & conuentu totius prouinciæ episcoporum, maximæq; metropolitani, ut autoritate, uel præsentia ordinetur episcopus suscepto in nomine Christi episcopatu, non suæ delectationi, nec suis motibus, sed his patrum diffinitionibus acquiescat. Dehinc disponitur qualiter ecclesiastica officia ordinantur.

¶ Ep̄s

- II. ¶ Episcopus cum ordinatur, duo episcopi ponant & teneant euāgeliorum codicem super caput & ceruicem eius, & vno super eum fundente benedictionē, reliqui omnes episcopi qui assunt manibus suis caput eius tangant. C
- III. ¶ Presbyter cum ordinatur episcopo eum benedicente, & manum super caput eius tenente, etiam omnes presbyteri qui præsentes sunt manus suas iuxta manus episcopi super caput illius teneant. D
- III. ¶ Diaconus cum ordinatur solus episcopus qui eum benedicit manus super caput illius ponat, quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur. E
- V. ¶ Subdiaconus cum ordinatur solus episcopus quia manus impositionem non accepit, patenam de episcopi manu accipiat vacuam & calicem vacuum, de manu vero archidiaconi vrceolum cum aqua & mantile & manutergium. F
- VI. ¶ Accolitus cum ordinatur, ab episcopo quidem doceatur qualiter se in officio suo agere debeat, sed ab archidiacono accipiat cæroferarium cum cæreo, vt sciat se ad accendenda ecclesiæ luminaria mancipari. Accipiat & vrceolum vacuum ad suggerendum vinum in Eucharistiam sanguinis Christi. A
- VII. ¶ Exorcista cum ordinatur accipiat de manu episcopi libellum in quo scripti sunt exorcismi dicente sibi episcopo, accipe & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super inerguminum, siue baptizatum, siue cathecuminum. B
- VIII. ¶ Lector cum ordinatur, faciat de illo verbum episcopus ad plebem indicans eius fidem, ac vitam atq; ingenium, post hæc spectante plebe tradat ei codicem de quo lecturus est dicens ad eum, accipe, & esto lector verbi dei, habiturus si fideliter & vtiliter impleueris officium partem cum eis qui verbum dei ministrauerunt. C
- IX. ¶ Hostiarius cum ordinatur postq̄ ab archidiacono instructus fuerit qualiter in domo dei debeat conuersari, ad suggestionem archidiaconi tradat ei episcopus clauis ecclesiæ de altario dicens, sic age quasi redditurus domino rationem pro his rebus quæ his clauibus recluduntur. D
- X. ¶ Psalmista, id est cantor potest absq; scientia episcopi sola iussione presbyteri officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero, vide vt quod ore cantas, corde credas, & quod corde credis, operibus comprobas. E
- XI. ¶ Sanctimonialis virgo cum ad consecrationem sui episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper vsura est professioni, & sanctimonix suæ q̄ religioni susceptę aptis. F
- XII. ¶ Viduæ vel sanctimoniales quæ ad ministerium baptizandarum mulierum eliguntur, instructe sint ad officium, vt possint apto & sano sermone docere imperitas & ruficas mulieres tempore quo baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogate respondeant, & qualiter accerto baptismate viuant. G
- XIII. ¶ Sponsus & sponsa cum benedicendi sunt à sacerdote, à parentibus suis, vel à paranympis offerantur qui cum bñdictionem acceperint, eadem nocte pro reuerētia ipsius bñdictionis in virginitate permaneant. H
- XIII. ¶ Vt episcopus non longe ab ecclesia hospitium habeat. I
- XV. ¶ Vt episcopus vilem supellectilem, & mensam ac vicium pauperē habeat, & dignitatis suæ autoritatem fide & vitæ meritis q̄rat. K
- XVI. ¶ Vt episcopus gentilium libros non legat, hæreticorum autem pro necessitate & tempore. L
- XVII. ¶ Vt episcopus gubernationem viduarum & pupillorum ac peregrinorum nõ per se ipsum, sed per archidiaconum, aut per archipresbyterum agat. M
- XVIII. ¶ Vt episcopus tuitionem testamentorum non suscipiat. N
- XIX. ¶ Vt episcopus non prouocatus, pro rebus transitorijs litiget. O
- XX. ¶ Vt episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed vt lectiõ & orationi & verbo prædicationis tantummodo vacet. P
- XXI. ¶ Vt episcopus ad synodum ire non sine satis graui necessitate inhibeat, sic tamen vt in sua persona legatum mittat suscepturus salua fidei veritate quicquid sacra synodus statuerit. Q
- XXII. ¶ Vt episcopus sine concilio clericos suos clericos non ordinet, ita vt ciuium assensum & conuentionem & testimonium querat. R
- XXIII. ¶ Vt episcopus nullius causam audiat absq; præsentia clericorum suorum, alioquin irrita erit sententia episcopi, nisi clericorum præsentia confirmetur. S

Capitulum vigesimumquartum.

○

✠

¶ Sacer-

Concilium quartum Carthaginense.

- T XXIII.** ¶ Sacerdote verbum faciente in Ecclesia, qui egressus de auditorio fuerit, excommunicetur.
- V XXV.** ¶ Dissidentes episcopos, si non timor dei, synodus reconciliet.
- X XXVI.** ¶ Studendum est episcopis, ut dissidentes fratres, siue clericos, siue laicos ad pacem magis quam ad iudicium cohortentur.
- Y XXVII.** ¶ Ut episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat, nec quisquam inferioris ordinis clericus, sane si pro utilitate Ecclesie faciendum poposcerit decreto pro eo Clericorum, & Laicorum Episcopis porrecto in presentiam synodi transferat, nihilominus alio in loco eius episcopo subrogato, inferioris vero gradus sacerdotes, vel alij Clerici concessione suorum Episcoporum possunt ad alias Ecclesias transmigrare.
- Z XXVIII.** ¶ Irritam esse iniustam Episcoporum damnationem idcirco a synodo retractandam.
- A XXIX.** ¶ Episcopus si Clerico vel Laico crimen imposuerit, deducatur ad probationem in synodum.
- B XXX.** ¶ Caueant iudices Ecclesie ne absente eo, cuius causa ventilatur sententiam proferant, quia irrita erit, imo & causam in synodo pro facto dabunt.
- C XXXI.** ¶ Ut episcopus de rebus tanquam commendatis non tanquam proprijs utatur.
- D XXXII.** ¶ Irrita erit donatio Episcoporum, vel venditio, vel commutatio rei Ecclesiasticae absque conuentione, & subscriptione Clericorum.
- E XXXIII.** ¶ Episcopi vel presbyteri si causa visitandae Ecclesie alterius Episcopi ad Ecclesiam venerint, & in gradu suscipiantur, & tam ad verbum faciendum, quam ad oblationem consecrandam inuitentur.
- F XXXIII.** ¶ Ut episcopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiatur.
- G XXXV.** ¶ Ut episcopus in Ecclesia si causa presbyterorum sublimiorum sedeat, intra domum vero collegam se presbyterorum esse cognoscat.
- H XXXVI.** ¶ Presbyteri qui per dioceses Ecclesias regunt non a quibuslibet Episcopis, sed a suis, nec per iuniorem clericum, sed omni anno aut per seipsos, aut per illum qui sacrum tenet ante pascha solemniter, chrysmam petant.
- I XXXVII.** ¶ Ut diaconus, ita se presbyteri ut Episcopi ministrum esse cognoscat.
- K XXXVIII.** ¶ Ut diaconus presente presbytero Eucharistiam corporis CHRISTI populo (si necessitas cogit) iustus, eroget.
- L XXXIX.** ¶ Ut diaconus quolibet loco iubente presbytero, sedeat.
- M XL.** ¶ Ut diaconus in conuentu presbyterorum interrogatus loquatur.
- N XLI.** ¶ Ut diaconus tempore oblationis tantum, vel lectionis alba induatur.
- O XLII.** ¶ Clericum inter tentationes officio suo incubantem gradibus sublimandum.
- P XLIII.** ¶ Christianum Catholicum qui pro Catholica fide tribulationes patitur honore omni a sacerdotibus honorandum, etiam & per diaconum ei victus ministratur.
- Q XLIII.** ¶ Clericus nec comam nutriat, nec barbam radat.
- R XLV.** ¶ Clericus professionem suam, & in habitu, & in incessu probet, & ideo nec vestibus, nec calciamentis decorem querat.
- S XLVI.** ¶ Clericus cum extraneis mulieribus non habitet.
- T XLVII.** ¶ Clericus per plateas & andronas, nisi certa, & maxima officij sui necessitate, non ambulet.
- V XLVIII.** ¶ Clericus qui non pro emendo aliquid, in nudinis vel in foro deambulat, ab officio suo degradetur.
- X XLIX.** ¶ Clericus qui absque corpusculi sui inaequalitate vigilijs deest, stipendijs priuatus excommunicetur.
- Y L.** ¶ Clericum inter tentationes ab officio suo declinantem, vel negligentius agentem, ab officio suo remouendum.
- Z LI.** ¶ Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus artificio victum querat.
- A LII.** ¶ Clericus victum & vestimentum sibi artificioso, vel agricultura absque officij sui dumtaxat detrimento praeparet.
- B LIII.** ¶ Omnes clerici qui ad operandum validi sunt, & artificiosa, & literas discant.

¶ Clericus

- LIII. ¶ Clericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio est, non promoueatur. **A**
 LV. ¶ Ut episcopus accusatores fratrum excommunicet, & si emendauerit vitium, re- **B**
 cipiat eos ad communionem, non ad clerum.
 LVI. ¶ Clericus qui adulationi, & proditiōibus vacare apprehenditur, ab officio de- **C**
 gradetur.
 LVII. ¶ Clericus maledicus maximeq; in sacerdotibus cogatur ad postulandam veniā **D**
 si noluerit, degradetur, nec vnq; ad officium absq; satisfactiōe reuocetur.
 LVIII. ¶ Clerici qui frequenter litigat, & ad causandum facilis est testimonium nemo **E**
 absq; grandi examine recipiat.
 LIX. ¶ Discordantes clericos episcopus, vel ratione vel potestate ad concordia trahat **F**
 inobedientes synodus per audientiam damnet.
 LX. Clericum scurrilem & verbis turpibus iocularem ab officio retrahendum. **G**
 LXI. ¶ Clericum per creaturas iurantem à crimine obiurgandum, si perstiterit in vi- **H**
 sio, excommunicandum.
 LXII. ¶ Clericum inter epulas cantantem supradictæ sententiæ seueritate coercen- **I**
 dum.
 LXIII. ¶ Clericum qui tempore indicti ieiunij absq; ineuitabili necessitate ieiuniū rū- **k**
 pit minorem habendum.
 LXIII. ¶ Qui dominico die studiosè ieiunat, non credatur catholicus. **L**
 LXV. Paschæ solemnitas vno die, & tempore celebranda. **M**
 LXVI. ¶ Clericus qui episcopi circa se districtiōnem iniustam putat, recurat ad sy- **N**
 nodum.
 LXVII. ¶ Seditiōarios nunq; ordinandos clericos, sicut nec vsurarios, nec iniuriarum **O**
 suarum vltores.
 LXVIII. ¶ Ex pœnitentibus (quamuis sit bonus) clericus non ordinetur. **P**
 LXIX. ¶ Si per ignorantiam episcopi factum fuerit deponatur à clero, quia se ordina- **Q**
 tionis tempore non prodidit fuisse pœnitentem, si autem sciens episcopus ordinauerit ta-
 lem etiam ipse ab episcopatu sui ordinandi duntaxat potestate priuetur. Simili sententiæ
 subiacebit episcopus, si sciens ordinauerit clericum eum qui viduam, aut repudiatam vx-
 orem habuit, aut secundam.
 LXX. ¶ Clericus hæreticorum, aut schismaticorum tam conuiuia quàm sodalitates e- **R**
 nitet equaliter.
 LXXI. ¶ Quod hæreticor; cœtus non ecclesia, sed conciliabulum sit. **S**
 LXXII. ¶ Cum hæreticis nec orandum, nec psallendum. **T**
 LXXIII. ¶ Qui communicauerit vel orauerit, cum excommunicato, siue clericus siue **V**
 laicus, excommunicetur.
 LXXIII. ¶ Ut sacerdos pœnitentiam imploranti absq; personæ acceptiōe pœnitē- **X**
 tiæ leges iniungat.
 LXXV. ¶ Ut negligentiores pœnitentes tardius reconcilientur. **Y**
 LXXVI. ¶ Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu dū ad eum sacerdos inuita- **Z**
 tus venit oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit dent testimo-
 nium qui eū audierūt, & accipiat pœnitentiam, & si continuo creditur moriturus, recon-
 cilietur per manus impositionē, & infundatur ori eius eucharistia, si superuixerit admo-
 neatur à supradictis testibus petitiōni suæ satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ le-
 gibus, quoniam diu sacerdos qui per pœnitentiā dedit, probauerit.
 LXXVII. ¶ Pœnitentes qui in infirmitate sunt viaticum accipiant **A**
 LXXVIII. ¶ Pœnitentes qui in infirmitate viaticum eucharistiæ acceperunt nō se cre- **B**
 dant absolutos sine manus impositione si superuixerint.
 LXXIX. ¶ Pœnitentes qui attente leges pœnitentiæ exequunt si casu in itinere vel in ma- **C**
 ri mortui fuerint, vbi eis subueniri non possit, memoria eor; & orationibus & oblationi-
 bus commendetur.
 LXXX. ¶ Omni tempore ieiunij manus petentibus à sacerdotibus imponan- **D**
 tur.
 LXXXI. ¶ Mortuos ecclesiæ pœnitentes efferant & sepeliant. **E**
 LXXXII. ¶ Venientes etiā diebus remissionis genua flectant. **F**
 LXXXIII. ¶ Pauperes & senes ecclesiæ plus cæteris honorandos. **G**
 LXXXIII. ¶ Ut eps nullū prohibeat ingredi ecclesiā, & audire verbi dei, siue gentile, **H**
 siue hæreticum, siue Iudæū vsq; ad missam cathæcuminoꝝ.

¶ Bapti-

Concilium Carthaginense quartum.

- I** LXXXV ¶ Baptizandi nomen suum dent, & diu sub abstinentia vini & carniū, ac manus impositione, crebra examinatione baptismum percipiant.
- K** LXXXVI ¶ Neophyti aliquamdiu & lautioribus epulis & spectaculis, vel cōiugibus abstinentius fidei iudicis prouocat, excommunicetur.
- L** LXXXVII ¶ Qui causam suam Catholicus siue iustam, siue iniustam ad iudicium (neant, alterius fidei iudicis prouocat, excommunicetur.
- M** LXXXVIII. ¶ Qui die solemnī prætermisso solemnī Ecclesiæ conuentu ad spectacula vadit
- N** LXXXIX ¶ Augurijs vel incantationibus seruientem à conuentu (excommunicetur. Ecclesiæ separandum, similiter & superstitionibus iudaicis, vel ferijs inharrentem.
- O** XC ¶ Omni die exorcistæ inerguminis manus imponat.
- P** XCI ¶ Pauimenta domorum dei inergumini verrant.
- Q** XCII ¶ Inerguminis in domo Dei assidentibus victus quotidianus per exorcistæ oportuno tempore ministratur.
- R** XCIII ¶ Oblationes dissidentium fratrum, neque in sacrario, neque in gazophylacio
- S** XCIII ¶ Horum qui pauperes opprimunt dona à sacerdotibus refutanda. (recipiant.
- T** XCV ¶ Qui oblationes defunctorum, aut negant Ecclesijs, aut cum difficultate reddunt tanquàm egentium necatores excommunicentur.
- V** XCVI ¶ Quærendum in iudicio, cuius sit conuersationis & fidei is qui accusat, & is qui
- X** XCVII ¶ Qui religiosis sceminis præponendus est ab epō loci probetur. (accusatur)
- Y** XCVIII ¶ Laicus præsentibus clericis nisi ipsis rogantibus docere non audeat.
- Z** XCIX ¶ Mulier quàmuis docta & sancta viros in conuentu docere non præsumat.
- A** C ¶ Mulier baptizare non præsumat.
- B** CI ¶ Vt viduæ adolefcētes quæ corpore debiles sunt, sumptu Ecclesiæ cuius viduæ
- C** CII ¶ Ad reatum epī pertinet, vel presbyteri qui parochiæ (sunt, sustententur, præest, si sustentandæ vitæ præsentis causa adolescentiores viduæ, vel sanctimoniales aliquo-
- D** CIII ¶ Viduæ quæ stipendio ecclesiæ sustentantur (rum familiaritatibus subiiciantur. tur tam assidue in dei opere esse debent, vt & meritis & orationibus suis ecclesiam adiuuent.
- E** CIII ¶ Sicut bonū castitatis p̄miū, ita & maiori obseruantia & p̄ceptiōe custodiendū est, vt si quæ viduæ quantūlibet adhuc in minoribus annis positæ, & matura ætate à viro relicta se deuouerunt dño, & veste laicali abiecta sub testimonio epī & Ecclesiæ religioso habitu apparuerint, postea vero ad nuptias seculares transferūt, secundum Apostolum damnationē habebunt quoniam fidē castitatis quam domino vouerunt irritam facere ausi sunt, tales ergo personæ sine Christianoꝝ communione maneat, quæ etiam nec in conuiuiō cum Christianis communicēt, nam si adulteræ coniuges reatu sunt viris suis obnoxia, quanto magis viduæ quæ religiositate mutauerunt, crimine adulterij notabunt, si deuotionē quam deo sponte obtulerūt libidinosam corruperint voluptate, atq; ad secundas nuptias transitū fecerint, q̄ & si uolentia irruente ab aliq̄ p̄cepta fuerint, ac postea delectatione libidinis p̄manere in coniugiū raptori, vel violento viro consenserint, damnatione superius comprehensa teneant obnoxia, de talibus ait Apostolus, cū luxuriatæ fuerint, nubere volunt habētes damnationē, quia primam fidē irritā fecerūt, Aurelius ep̄s Ecclesiæ Carthaginēsis subscripsi, Donatianus Taleprensus primæ sedis subscripsi, Augustinus Ippone Regiē, subscripsi. Sicut omnes ep̄i subscripserunt.

Incipiunt capitula concilij quinti Carthaginēsis.

- ¶ De Clericis ad testimonium non pulsandis. Capitulum primum. 2
- ¶ De clericis pro crimine suo damnatis, vt à quolibet non defensentur. 3
- ¶ De Sacerdotibus & Leuitis, vt ab vxoribus se contineant. 4
- ¶ De rebus Ecclesiæ sine consilio metropolitani episcopi non alienandis. 5
- ¶ Vt nullus episcopus relicta cathedra in diocesi resideat. 6
- ¶ De his qui nullo testimonio se baptizatos nouerūt vt baptizent, similiter de consecratione (Ecclesiarum faciendum est. 7
- ¶ De tempore paschali, seu Concilij. 8
- ¶ De intercessoribus ne cathedram morientis episcopi diu retineant, sed infra annum sacer- (dotem prouideant. 9
- ¶ De defensore Ecclesiarum à principe postulando. 10
- ¶ Vt episcopi ad diem Concilij occurrant. 11
- ¶ Vt lapsis sacerdotibus, manus sicut laicis non imponatur. 12
- ¶ De clericis excommunicatis quàm diu eis asserere liceat innocentiam suam. 13
- ¶ De clericis vel monachis ab alio episcopo ordinatis. 14
- ¶ De Basilicis quæ sine martyrum reliquijs dedicatæ sunt. 15
- ¶ De idololatrijs destruendis. 16

Incipit